

JUHÁSZ Lajos

Rejtő-Howard csak egyike volt a pesti Max Brandoknak, voltak többen is, nem kevésbé tehetségesek. Juhász Lajos jut eszembe, akinek bűnügyi regényei feszültségben, ötletben, emberábrázolásban nem maradtak Georges Simenon munkái mögött, pedig talán soha, egyetlen Simenon-regényt sem olvasott. Juhásznak borbélyság volt a tanult mestersége, de fiatal korában rossz társaságba keveredett és egy botlása miatt börtönbe jutott. Ott lett íróvá. A bűn és a bűnhődés foglalkoztatta képzeletét, a félresiklott pesti vagány, aki "a nagy fogásról" almodozott, a tökéletes büntényről, amely után besöpri a nagy pénzt és boldogan él, amíg meg nem hal. S az volt a bámulatos a Juhász-regényekben, hogy a büntény fölépítése, konstrukciója minden esetben tökéletesnek tünt, majdnem tul-tökéletesnek: Juhász

itt-ott szinte gyötrődve engedélyezte alakjainak azoknak a hibáknak vétését, melyek később vesztüket okozták. Egyszer régen, egy téli estén együtt sétáltunk Juhász Neszmélyi-uti lakásáról a villamosmegálló felé. Sovány, szőke, keszeg ember volt, feltúrte kopott télikabátja gallérját, szemét keskenyre vonta, szeretett élesen, merészen nézni, pedig csak önmagát bátorította vele — minden pillanatát betöltötte a családjáért való küzdés, a kis külvárosi lakás viszonylagos biztonságának kiharcolása. Arról beszélt, hogy az ő regényei csak a felületes olvasó számára szólnak betörőkről, tolvajokról, gyilkosságba sodródott vagányokról — valójában mindegyik jellemrajza annak a kornak, amely a háboru felé szédeleg s tervezi, latolgatja, mérlegeli a végső Nagy Büntény elkövetését. — És nem jönnek a detektívek — mondta, a sodort cigaretta csikkjával szája-sarkában — hogy lefüleljék és bilincsbe verve elvigyék a tettet.

Juhász rengeteget írt. Ült a Neszmélyi-uti szoba-konyhás lakás konyhaasztala mellett és éjjel-nappal írt. Senki sem számolhat utána, hogy írt-e harmincmillió szót, mint Max Brand, de hogy rengeteg szót vetett papírra, az biztos. Írt pengős regényt, félpengőset, tizfilléreset, huszfilléreset, Juhász néven bűnügyit, Busher néver vadnyugatit, Bátkay néven parasztrehányt, ontotta magából a történeteket, született elbeszélő volt. Ültünk a Japán-kávéházban, nem volt "egy vasa sem", mutatott egy nagy paksamétát, befejezte a háromfelvonásos darabját, elvitte a Madách Színházba, a dramaturg foglalkozik vele, talán lesz belőle valami.

— Miről szól, Lajos?

Keskenyre vonta a szemét, cigarettát sodort, megnyálazta a cigaretta-papír szélét, rekedten, hurutosan nevetett:

— Börtönről. Bűnösökről. Társadalomról.

Negyvennégy decemberében kivégezték, mint ellenállót. A fia itt él Amerikában. Juhász Lajosnak hívják.

